

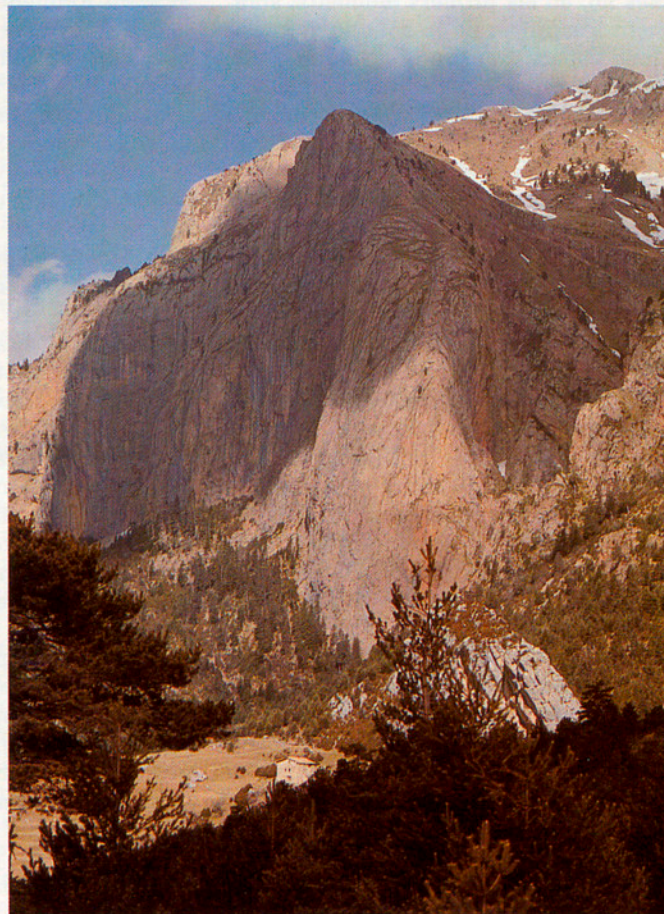
JOAN IGNASI CASTELLÓ i VIDAL

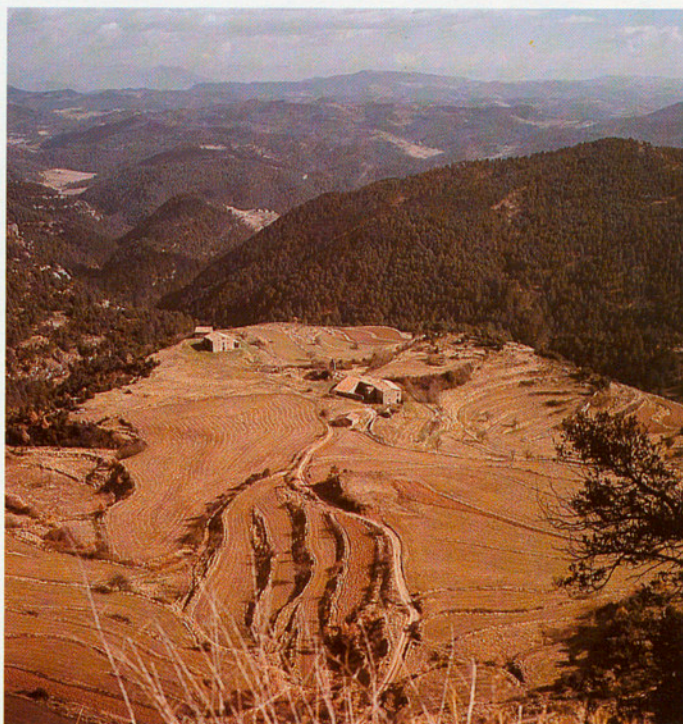
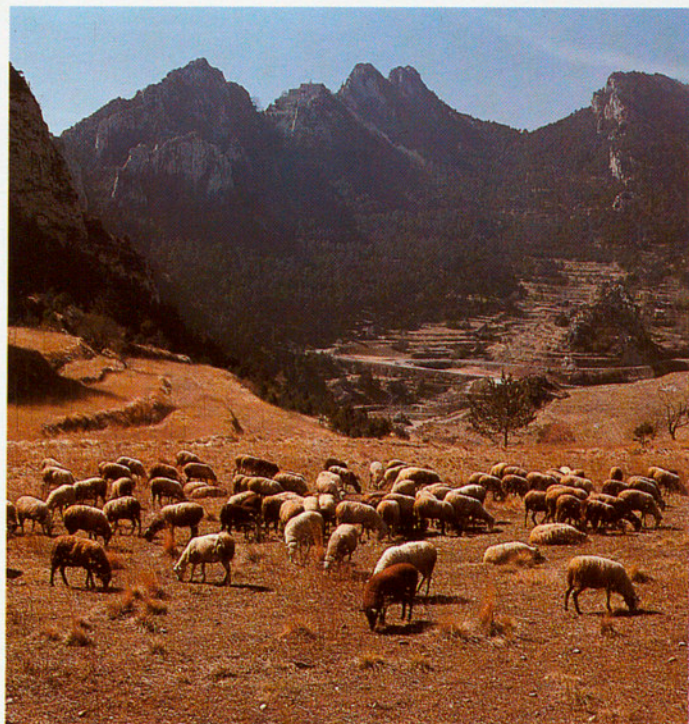
L'estratègia per a la conservació

Fa quinze anys Rachel Carson, en el seu llibre «La Primavera Silenciosa» acusava la indústria de voler guanyar un dòlar a qualsevol preu i llançava al gran públic un crit d'alerta sobre la creixent degradació de la biosfera. Fins llavors, els problemes relacionats amb la destrucció dels ecosistemes, l'esgotament dels recursos i els perills que té l'ús irracional dels avenços tècnics i científics sobre la salut de l'home, havien restat closos en reduïts cercles intel·lectuals dels països més desenvolupats.

L'aigua i l'hàbitat, dos elements per a la conservació dels ecosistemes.

La ramadaria i els conreus són factors que cal valorar en l'estratègia per a la conservació.

Entre les institucions internacionals passaven coses semblants. Perquè, si bé és cert que després de la segona Guerra Mundial comencen a crear-se alguns organismes, com la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (1948) o la World Wildlife Fund (1961) que, si més no, en els primers moments, solament s'esforcen en la solució de qüestions específiques, no és fins al 1968, amb la Fundació del «Club de Roma», i, sobretot, l'any 1972, quan es dona a conèixer un conjunt de textos que faran història —el «Manifest per la Supervivència» del grup The Ecologist, la «Carta Mansholt» i la «Declaració de la Conferència d'Estocolm»— que advertències i alertes concretes adquireixen un caràcter global i s'estableixen i promouen alternatives socio-econòmiques d'ampli abast.

Les diferents forces polítiques del món han anat prenent posició de forma continuada per cobrir, bàsicament, les exigències immediates dels ciutadans, però val a dir que, ben comptades excepcions, la recerca d'un equilibri davant el binomi conservació-desenvolupament ha constituït un objectiu polític principal que ha amarat tots els programes i decisions governamentals. Seria injust no assenyalar els avenços fets per molts països desenvolupats en la legislació sobre el medi i l'alt nivell de qualitat de vida assolit, però també seria faltar a la veritat no destacar la difícil situació dels països menys desenvolupats, on la sobreexplotació dels recursos renovables, en ocasions impulsada pels països més avançats, o el problema de la fam i del combustible fami-

liar, porten cap a la desertificació i l'empobriment d'importantes regions del planeta i a la degradació de la qualitat de vida.

Aquesta situació desequilibrada i la manca de criteris globals va portar que el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA) sol·licités a la UICN l'elaboració d'una *estratègia mundial per a la conservació*, que proporcionés tant un marc intel·lectual com una guia pràctica per a les tasques de conservació. Sota el concepte genèric que desenvolupament i conservació són equivalents quant a la seva importància per a la nostra supervivència, l'estratègia proposa tres línies fonamentals de treball:

1. Mantenir els processos ecològics i els sistemes vitals essencials (com la regeneració i protecció dels sòls, el reciclatge de les substàncies nutritives, la purificació de les aigües i la qualitat de l'aire) dels quals depenen la supervivència i el desenvolupament humans.
2. Preservar la diversitat genètica (tota la gamma de material genètic dels organismes vius) de la qual depenen els programes de conreu i de millora ramadera.
3. Permetre l'aprofitament sostingut de les espècies i els ecosistemes (en particular els boscos, els terrenys de conreu, les terres de pastura i la fauna silvestre, incloent-hi l'aquàtica) que constitueixen la base de milions de comunitats rurals i d'indústries importants.

Per a l'estratègia, conservació ha d'entendre's com la utilització de la biosfera per l'home, per tal d'obtenir-

ne un benefici més gran i més sostingut per a les generacions actuals, mantenint en tot moment el seu potencial per satisfer les necessitats i les aspiracions de les generacions futures. En tot moment s'ha de procurar que les modificacions de la biosfera i l'aplicació de recursos de tota mena que fem per satisfer les nostres necessitats i millorar la qualitat de vida o, el que és el mateix, el desenvolupament, estiguin en equilibri amb la conservació.

Perquè aquest desenvolupament no es converteixi en un problema, pel fet de recolzar en marcs conceptuals sectorials, amb mirades a curt termini o amb manca d'integració, cal partir d'una visió àmplia del territori que apunti cap a una utilització sostinguda dels recursos i que cerqui un equilibri entre els components tècnics, socials, econòmics i polítics, i cal també, fonamentalment, que es reconegui el paper central de la conservació.

Per això, el document recomana l'elaboració d'estratègies àmplies, regionals i estatals, i fa importants consideracions sobre com portar-les a cap. D'aquestes recomanacions i coincidint amb la idea de cercar àmbits àmplies i integració, n'hi ha una de partida sobre la qual convé detenir-se breument: la creació d'una agència del medi única i la promulgació d'una llei general sobre el medi o sobre la conservació són mesures ineficaces que no resolen el problema.

La creació d'un òrgan específic (ministeri, agència, etc.), quasi sempre amb vocació fiscalitzadora i centralitzadora, ha topat sempre amb diferents

Les masses arbories ocupen un lloc essencial en els processos ecològics.

esculls que neixen de la seva mateixa concepció, per exemple:

1. La impossibilitat tècnica de controlar tots els projectes que realitzen la mateixa Administració o els particulars, per mitjà d'un únic organisme.
2. El cost insostenible que representa de mantenir equips tècnics capacitats per jutjar el treball d'altres equips de la mateixa Administració.
3. La contradicció entre la voluntat política de descentralitzar les decisions i repartir el poder entre les diferents Administracions i la concentració en un òrgan únic del control ambiental.
4. L'oposició dels diferents departaments de l'Administració responsables i dels seus polítics a ésser controlats i fiscalitzats per un altre departament compost per tècnics, la formació i credibilitat dels quals no ha d'ésser fonamentalment diferent de la dels altres.

Així mateix, l'aplicació d'una llei central ha provocat constants enfrontaments amb les legislacions sectorials, que, evidentment, no poden desaparèixer per deixar-la tota sola.

Com a alternativa a aquestes posicions, l'estratègia proposa l'establiment d'un llarg procés que integri tots els sectors, marcs parcials i disciplines, per tal de crear un concepte localment adaptat que generi un esforç comú de treball, que superi actituds, canviï mentalitats en cada sector i faci saltar

el perjudici en pro del curt termini. L'èmfasi s'ha de posar, en primer lloc, en el procés. El que té importància és aquest procés i el diàleg, no pas la creació d'un òrgan o l'existència d'un document.

Aquest concepte obtingut de plantejar-se un àmbit general i obrir-se al diàleg és el que després ha d'influir cada sector, cada legislació parcial i és el que ha d'informar els diferents plans i programes concrets d'actuació.

Iniciar el procés d'establiment d'una estratègia d'aquestes característiques és, evidentment, molt difícil i més si pensem que alguns dels resultats obtinguts possiblement qüestionarien conceptes de la teoria econòmica acceptada i establirien, també, unes regles del joc de l'activitat humana en què podrien discutir-se algunes visions particulars a curt termini avui consolidades.

Tot i aquesta dificultat, que solament queda apuntada, més de 31 països, que han començat a preparar estratègies globals de conservació, tenen la voluntat política de racionalitzar amb aquest procés l'ús dels seus recursos i el seu territori. L'Estat espanyol forma part d'aquest conjunt de països, ja que el Consell de Ministres va adoptar el 6 de juny de 1980 l'acord d'aprovar una anomenada «Estrategia Española para la Conservación de los Recursos» —docu-

ment de tres planes escasses, elaborat per la CIMA— i, també, d'encomanar a aquesta darrera comissió el desenvolupament de l'estratègia i el seu compliment, de tal forma, diu l'acord, que elevi al Govern un informe semestral sobre el tema. No cal dir que la bona voluntat mostrada per l'esmentat acord no ha anat més enllà i no sembla pas que, de moment, hi hagi un possible canvi de la situació. Tot i així, cal destacar que és preocupant la forma com va establir-se la primera estratègia espanyola, de tres fulls, en què el procés participatiu que comentàvem anteriorment va ésser totalment absent.

A Catalunya, aquest afer sembla desconegut per la nostra primera institució i per ara no es manifesta cap voluntat política d'iniciar una tasca com la que hem anat comentant en aquest paper. Tal vegada el sempre posposat Pla Director Territorial de Catalunya en podria ésser un avenç, que, encara que sectorial, segur que tindria molta utilitat. Entretant, l'anunciada edició catalana de l'Estratègia Mundial per a la Conservació, que prepara el Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona aquest any, pot contribuir a difondre aquest concepte entre nosaltres •

JOAN IGNASI CASTELLÓ I VIDAL, Enginyer de Monts